A Madách-utcán véges végig...

A falon felirás hirdeti: Fényképek 4 perc alatt készülnek. Üveggel ellátott ládaszerü kirakatban vannak a négy perc alatt készült müremekek: egy érmekkel teleaggatott, kidüllesztett mellü birkózó-husiparos, egy lány Finum Rózsi kosztümjében, egy soffőr hanyagul teherautójának támaszkodva, több példányban is, egy szabóüzlet személyzete mesterrel, mesternével, sőt egy készülő zakóval együtt, külvárosi naiv démonkák, két ravatal a mindennel megbékélt halottal s egy Mátyás-téri donzsuán raglánban, cigarettával az ujjai közt és hóditó mosollyal az ajkán. Ezek a fényképek.

Tovább, a Mátyás-téren dul a sport: facér hintáslegények játszanak bakugrást. Zilált haju, szurtos gyerekek futballoznak rongylabdával: jövendő Turayk, Amselek és csonttörő Lutzok. A padokon cigánylegények bóbiskolnak. Szájuk tátva van álmukban s egy suhanc bele is tesz az egyik szájába egy kavicsot. Egy pillanat mulva már csattan is arcán a megérdemelt pofon. Vedlett ruháju asszonyok futnak a boltba valamiért. Purdék csapatától hangos a vidék. A kocsma előtt két vénasszony s három vénember jajgató, kopott hangon beszélget. Pár félelegáns lány surran; lábukon félretaposott cipő. Szakállas zsidók gesztukulálnak idegesen; jár a kezük, minha égből cérnát szálaznának. Utcaseprő jön, hátán a hosszunyelü ágseprővel. A gyalogjárón banánhéj, almacsutka, babszemek, amerikai mogyoró héja szétszórva. Az egyik kapu alatt egy lehetetlenségig rongyos férficipő hever se kint, se bent, mert éppen a küszöbön várja ismeretlen végzetét, mely szárnyai alá vegye. A sarkon kövér asszony pofoz egy visitó gyereket

Ez a környezet.

S egy világitó cégtábla, mintha csak gunyolódna, nagyképü, piros betükkel kiabálja az elegáns szót:

Illatszertár.

Hogy az ember azt kérdi magában: minek ez ide? Kiknek kellenek itt az illatszerek és a piperecikkek? A dijbirkózóknak? A bakugróknak? A vedlett asszonyoknak? A kopott sarku misszeknek? Vagy a vén zsidóknak talán?. A Chypre, a L'Origan, a kaliforniai mák s az uri többiek, meg a manikürolló, a ruzs, a puder kinél talál gazdát ebben a siralmas utcában? Igazán nem lehet kitalálni. Egyetlen eszköz, ami nagyon kellene ide: a jó surolókefe. Vagy egy szemüveg, melyen át azok is meglátnák, mi van itt, akiknek ez hivatásuk és kötelességük is egyben.

Akinek már nincs semmi panasza

Meri van itt látnivaló bőségesen, csak egyszer körül kell nézni. Ugy mondtam: ház? Tévedtem, vagy önkénytelenül is nagyzoltam egy kicsit. Még akkor is, ha viskót mondok. Mert mind a kettő emberi hajlékot jelent s ami itt a belépőt szinte szembeöklözi, az minden, csak emberi hajlék nem. Az ember találgathatja: disznóól ez, kecskeól, rozzant tehénistálló, vagy fáskamra talán? Mindezt nyugodtan el lehet képzelni s anélkül, hogy meg kellene erőltetnie a fantáziát.

A szomszéd ház tüzfalához van ragasztva ez a féloldalas épület, mely a tető legmagasabb pontját számitva se magasabb 3—3½ méternél. Az udvarra nyilnak az ajtók, ablakok. A tető kátránypapirral fedett deszka s az ablakok félig beragasztva csomagolópapirral. Az ajtókon ujjnyi rés, vigan dudál be rajtuk a szél. A fal piszkos és vedlett, mintha egy század nyomorusága vigyorogna róla. Olyan hely ez, hogy jóravaló ember az igáslovát nem tartaná benne. S itt emberek laknak. Budapesten, itt emberek. Az egyik ablakból kürtő kunkorodik ki s mohón pipálja a fanyar füstöt bele az elhagyatott udvarba, hol két kimosott férfikabát s éktelen rongyos alsó holmik száradnak kötélen.

— Jónapot — kopogtatok be olyan érzéssel az egyik lakásba, mintha elszántam volna magamat beleugrani a vak világürbe.

— Vannak itt emberek, vagy jószág alá tüzelnek idebent?

Büz fogad, mely a következő illatelemekből terelődik össze: ebéd, nedves szalma, átizzadt fehérnemü, szennyes ruha, csiriz, penészes fal, elhasznált lélekzet, zsirmirigyek gőzölgése és a többi, ami már elmondhatatlan. Két ágy van a szobában, nincs más benne, csak a puszta szalmazsák. A harmadik egy vaságy, rajta csak a holmik: egy kopott Mária-szobor, sótartó, cipőkefe, két piszkos tányér, egy nadrágszijj és három kardalaku, száraz nádlevél. A földön: egy csorba findzsa, egy rossz kalap, suszterkalapács, két üveg paradicsom, valami ujságból két lap, lábasban főzelék és egy rozsdás csipővas.

Az ember háromlábu suszterszéken ül, arca borostás, mellét téli flanelltrikó takarja, orrán vastag szemüveg, haja kócos, ajka alatt kis pamacsszerü ajakszakáll mozog felalá. Olvas egy füzetes regényt. Alig vesz észre, hogy bemegyek. Az asszony az ablaknál ül s vadonatuj ingekre gomblyukakat varr egy fehérnemü-üzlet számára. Jöttömre ababhagyja a munkát.

— Emberek? — felel. — De vannak ám. Mit tetszik keresni? Emberek mindenütt vannak.

— Semmit se keresek, — mondom, — csak körülnézek itt. Micsoda szörnyü lakás! Hogy birják ki?

— Nem vagyunk kanonokok — felel.

— Az ágynemü hol van?

— Eladtuk. Élni kell.

— És az asztal?

— Azt is eladtuk.

— A szekrény?

— Azt is.

— Csak maguk maradtak? Pusztán az ember?

Nyel. Legyint.

— Tul vagyunk ezen. Magunkat is eladnánk, ha volna, aki megvenne bennünket.

A mennyezeten rengeteg plakát, egymás hegyé ragasztva.

— Hát ezek? Ezek minek? Disznek?

Nevet az asszony, mig a tüvel szaporán öltöget.

— No, hiszen! Nem látja az ur: deszka a mennyezet s a középen befuj a szél, meg becsorog az eső? Eső ellen ugyan keveset ér, de a szelet felfogja.

— Mi a férje foglalkozása?

— Cipész. De munka nincs. Napszámosnak se kell. Hát olvas. Egész nap olvas. Én keresek ezzel a gomlyukvarrással tüzelőre, meg egy kis élelemre. Ez — int az urára — már csak olvas.

— Unom, mondja az ember, — már unom ezt a hiábavoló futkosást. Már látom: nem érdemes. Itt nyugodtan éhenhalhat az ember, fel se rugják. Hát olvasok. Lelki táplálékot szedek magamba. Jó könyv. Még szerencse, hogy a kocsmáros fia ideadja őket.

— S a télen? Hogy éltek itt a télen harminc fokos hidegben?

Elhuzza a száját.

— Hát... fáztunk — nevet s megint nem törődik velem. Belemélyed a könyvébe.

Nézem őket, ezt a megrugdalt, elsüllyedt családot, akik oly mélyen vannak az emberi nyomoruságban, hogy már föl se tünik nekik. Csak éldegélnek baromi nemtörődömséggel nap nap után, hónap hónap után, mig egyszer csak arra ébred majd valamelyik, hogy a másik nem lélekzik. S annak lesz jó, akinek akkor már nem kell levegő.

— Ezt a sok szemetet mért nem takaritják el? — kérdem.

— Minek — felel az asszony. — Nincs utban és — nincs értelme.

Igaz. Semmi értelme sincs. Itt már igazán semminek semmi értelme.

— Nincs valami panaszuk? — kérdem.

— Panaszunk? — gondolkodik az asszony. — Nem. Nincs semmi panaszunk, kérem. Igazán: mi volna?...

S tovább varrja a gomblyukakat. Minek is panaszkodna? És valószinü, nincs is panaszkodnivalója. Az emberi lesüllyedésnek van egy foka, amin tul már nincs panasz, mikor már csak az a jó, ha mennél mélyebbre süllyed az ember s mentől több a szemét körülötte. Van ekkora foka a nyomoruságnak, ahol már vágy sincs a tisztaság után

A 14. számu házban

Nem mintha közbül nem volna elmondásra érdemes. De könyvet kellene irnom, ha mind el akarnám mondani.

A tizenkilences ház udvari lakásai is ugyanolyanok, mint az ötöséi. Csak valamivel magasabbak. Ahova benyitok, egy kisgyerek visit, ahogy a torkán kifér, mert nem engedi a kanna csövéből inni az anyja. Az asszony batyut kötöz és közben szidja a gyereket. A büz és a rendetlenség egy fokkal talán kisebb, mint az előbbi családnál.

A batyu készen van, az asszony indulófélben toppan elém.

— Hová? — kérdem. — Hová azzal a batyuval?

Elpirul. Ez még elpirul.

— A zaciba megyek, kérem. Ezt a pár vánkost, meg inget viszem a zaciba.

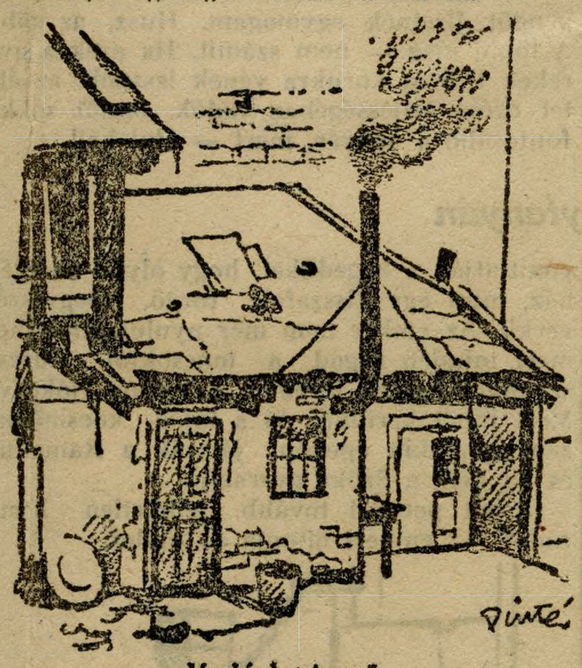

Madách-utca 5.

Az ágy még mindig feldobálva. Összesen egy párna szerénykedik benne, meg egy takaró.

— Elég ez — mondja. Egy párna is elég. Négyen alszunk ugyan benne: az uram, én, meg két kis gyerek, de azért elég. A szomszédban ennyi sincs.

— És mit tesz a gyerekek feje alá, ha maguk is alusznak ketten egy vánkoson?

— Semmit — mondja. A gyerekek ugyis mindig rajtunk hevernek. Hát majd ránk hajtják a fejüket. Legalább nem fáznak. Ugyis olyan hideg ez a lakás...

Hát majd rájuk hajtják a gyerekek a fejüket. Legalább meleg lesz a fejük alatt... Meglépem a lakást: öt lépés hosszu, két lépés széles. A sarokban nagy, tarka macska ül.

— Mennyit keres az ura hetenként?

— Husz pengőt.

— És mennyi a lakás bére?

— Havi huszonöt pengő.

— Marad tehát nyolcvanból ötvenöt pengő. Hogy élnek meg ebből?

A batyura mutat.

— Igy. Ezért megint csak kapok tiz pengőt.

— És ha minden elfogy?

Felhuzza a vállát.

— Akkor nem tudom, hogy lesz.

— S ha valaki beteg lesz? — kiáltok rá. — Ha megbetegszik?

— Nem tudom. Nem tudom — mondja idegesen. — Ne kérdezze, uram, nem tudom — sirja el magát. Mit tudom én? Hogy tudjam én? Munkásember felesége vagyok, hogy tudjam én? Isten vagyok én? Mi vagyok én?...

A szomszédasszony nyit be.

— Sirsz? — kérdi tőle. — Ne sirj. Egyen meg a fene mindent, ne sirj! A zaciba mész? Várj, én is viszek valamit. Vánkosom már nincs, de valamit viszek azért. Máma rumos teát akarok inni és vesevelőt adok az embernek. Egyen meg a fene mindent. Várj, mindjárt jövök.

Hozzám fordul mentében.

— Irja meg, uram, hogy vesevelőt eszünk és rumos teát iszunk rá.

Becsapja az ajtót. Pillanatra rá hallatszik a szomszéd lakásból, ahogy visitó hangon énekel.

— Ha leszakadt, nincsen abban szégyen... Valami puffanik odaát. Levert egy fazekat. ...Nincsen abban szégyen...

HARKÁNY HOTEL GYÓGYFÜRDŐ

Pécs mellett

62° meleg, kénes, iszapos rádióaktiv gyógyforrásaival páratlan gyógyhatásu

rheuma, köszvény, csuz és ischias ellen

Elő-utóidényben szállodai szoba, teljes ellátás, I. osztályu fürdővel együtt

naponta 7.— pengő

Kérjen részletes prospektust

Interurban telefon: 9.

Értesités!

BLASCHEK CONRÁD

cs. és kir. udvari női szabó (IV., Váci-utca 25) mélyen tisztelt Vevőit értesiti, hogy

május 1-én ismét IV, Váci-utca 15. sz. alá költözik